

Sisällys

Esipuhe	11
---------------	----

Simo Juva

Inhimillinen pääoma ja koulutuksen tehokkuus – koulutus taloustieteen tutkimuskohteena	15
---	-----------

Koulutuksen sisäinen tehokkuus eli koulu tuotantolaitoksena	15
--	-----------

<i>Koulutuksen panokset</i>	<i>16</i>
-----------------------------------	-----------

<i>Koulutuksen tuotokset</i>	<i>17</i>
------------------------------------	-----------

<i>Koulutus tuotantoprosessina</i>	<i>19</i>
--	-----------

<i>Voittoa tuottamaton yritys</i>	<i>20</i>
---	-----------

<i>Luokkakoko ja vähenevien tuottojen laki</i>	<i>20</i>
--	-----------

<i>Pienet koulut ja skaalaetu</i>	<i>22</i>
---	-----------

<i>Tehokas panosyhdistelmä – opettajia vai tietokoneita?</i>	<i>23</i>
--	-----------

<i>Onko verkko-opetus lähiopetusta tehokkaampaa?</i>	<i>24</i>
--	-----------

<i>Suomalaista tehokkuustutkimusta</i>	<i>25</i>
--	-----------

<i>Nuorten lukiokoulutuksen tehokkuus</i>	<i>25</i>
---	-----------

<i>Peruskoulutuksen tehokkuus</i>	<i>26</i>
---	-----------

Kenen pitäisi maksaa koulutuksesta?	27
--	-----------

<i>Vapaan kilpailun rajoitukset</i>	<i>27</i>
---	-----------

<i>Koulutuksen julkisen rahoituksen perustelut</i>	<i>28</i>
--	-----------

<i>Yhteiskunta koulutuksen säätelijänä</i>	<i>29</i>
--	-----------

<i>Kansainvälinen koulutuskauppa</i>	<i>31</i>
--	-----------

Inhimillisen pääoman teoria	32
<i>Koulutuksen tuottoaste</i>	35
<i>Koulutuksen yksityinen tuottoaste</i>	35
<i>Tuottoanalyysin sovelluksia</i>	36
<i>Koulutuksen yhteiskunnallinen tuottoaste</i>	37
<i>Koulutuksen kasvuvaikutus</i>	37
<i>Innovaatiojärjestelmän kokonaisuus</i>	41
Koulutuksen rahoitus ja valtionosuusjärjestelmät	42
Kaltevan tornin varjo	45

Matti Lahtinen

Koulutuksen rahoitusjärjestelmät	51
Rahoitus on osa koulutuksen ohjausjärjestelmiä	51
<i>Rahoitusohjauksen sitovuus vaihtelee</i>	51
<i>Koulutus rahoitetaan julkisista varoista</i>	52
<i>Julkisen rahoituksen muodot</i>	55
<i>Koulutus on oppilaalle ja opiskelijalle pääsääntöisesti maksutonta</i>	56
Rahoitusjärjestelmän periaatteet	57
Valtionosuusjärjestelmän keskeinen sisältö	58
<i>Käyttökustannusten rahoitus</i>	58
<i>Yksikköhintojen laskeminen</i>	60
<i>Yleistä</i>	60
<i>Perusopetuksen yksikköhinnat</i>	62
<i>Lukiokoulutuksen yksikköhinnat</i>	64
<i>Ammatillisen koulutuksen yksikköhinnat</i>	65
<i>Ammatillisen aikuiskoulutuksen yksikköhinnat</i>	67
<i>Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat</i>	69
<i>Taiteen perusopetuksen yksikköhinnat</i>	70
<i>Vapaan sivistystyön yksikköhinnat</i>	71
<i>Perustamishankkeiden rahoitus</i>	72

<i>Perusopetus ja lukiokoulutus</i>	72
<i>Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut</i>	74
<i>Muut koulutusmuodot</i>	74
Yliopistojen rahoitusjärjestelmä	75
Muut rahoituslähteet	77
Rahoitusjärjestelmän tulevaisuus	78
<i>Valtionosuusjärjestelmä</i>	78
<i>Yliopistojen rahoitus</i>	80
<i>Jouko Heikkilä</i>	
Kunnan tehtävät ja talous	83
Kunta palvelujen järjestäjänä, tuottajana ja rahoittajana	83
Peruspalveluohjelma ja -budjetti	85
Menojen ja tulojen rakenne	86
<i>Kuntien ja kuntayhtymien menot</i>	87
<i>Kuntien ja kuntayhtymien tulot</i>	88
Verojärjestelmä	89
Nykyinen valtionosuusjärjestelmä	92
<i>Kokonaisuuden muodostuminen</i>	92
<i>Kuntien ja valtion välinen kustannustenjako</i>	95
<i>Valtionosuusjärjestelmän kehitys</i>	96
<i>Yleispiirteet ennen 1990-lukua</i>	96
<i>Menoihin perustuvat valtionavut</i>	96
<i>Kohti laskennallista valtionosuusjärjestelmää</i>	97
<i>Valtionosuusjärjestelmän kehitys 1990-luvulta eteenpäin</i>	98
<i>Valtionosuusjärjestelmän rakenne ja toimintaperiaatteet</i>	100
<i>Valtionosuusjärjestelmä hallinnonaloittain</i>	101

<i>Kuntakohtaiset tiedot</i>	101
<i>Laskennallisten valtionosuuksien määräytymisen perusteet</i>	103
<i>Yleinen valtionosuus</i>	103
<i>Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus</i>	104
<i>Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus</i>	105
<i>Kunnan valtionosuus</i>	106
<i>Kuntayhtymän yksikköhintarahoitus</i>	109
<i>Yksikköhinnat</i>	110
<i>Valtionosuuksien tasaus</i>	110
<i>Valtionosuuspäätökset</i>	112
Talousarvio ja -suunnittelu opetuksessa	113
<i>Talousarvio ja -suunnitelma sekä käyttösuunnitelma</i>	113
<i>Sivistyslautakunnan sijoittuminen kunnan talousarvioon ja -suunnitelmaan</i>	115
Kunnan tilinpäätös ja keskeiset tunnusluvut	117
<i>Tilinpäätökseen kuuluvat asiakirjat</i>	117
<i>Tuloslaskelma</i>	118
<i>Toimintakate</i>	118
<i>Vuosikate</i>	119
<i>Tilikauden tulos</i>	120
<i>Rahoituslaskelma</i>	120
<i>Taseen tunnusluvut</i>	122
<i>Kuntien vertailu tulorahoituksen riittävyyden perusteella</i>	123
Kustannuslaskennan periaatteet (kirjoittanut Tero Tyni)	126
<i>Tarkoitus</i>	126
<i>Kustannusbudjetointi</i>	126
<i>Omakustannus- ja valmistusarvo</i>	126
<i>Ostopalvelut</i>	128
<i>Investointien edullisuusvertailut</i>	128
<i>Annuiteetilaskenta</i>	130
<i>Nykyarvon laskenta</i>	131
<i>Kustannuslaskennan erityiskysymykset opetustoimessa</i>	132

<i>Sisäinen hinnoittelu</i>	132
<i>Tilakustannukset</i>	133

Raakel Tiihonen

Koulutuksen kustannukset	139
Koulutuksen kustannusten tarkastelu	139
Suomi OECD-vertailussa	141
Kuntien toiminnan kustannuskehitys	143
Koulutuksen kustannukset vuonna 2005	145
<i>Perusopetus</i>	146
<i>Pidennetty oppivelvollisuus</i>	148
<i>Sairaalaopetus</i>	148
<i>Esiopetus</i>	149
<i>Lukiokoulutus</i>	150
<i>Ammatillinen peruskoulutus</i>	152
<i>Ammatillinen lisäkoulutus</i>	156
<i>Ammattikorkeakoulutus</i>	157
<i>Kansanopistojen vapaa sivistystyö</i>	160
<i>Kansalais- ja työväenopistojen vapaa sivistystyö</i>	162
<i>Kesäyliopistotoiminta</i>	163
<i>Liikunnan koulutuskeskusten vapaa sivistystyö</i>	164
<i>Taiteen perusopetus</i>	164

Timo Kettunen

Rehtori koulun talousjohtajana	167
Toimintakulttuurin näkökulma	167
<i>Haastava rooli</i>	168

<i>Erilaisia intressejä</i>	169
<i>Talousjohtajuuden organisointi</i>	169
<i>Monen tason valmisteluja ja päätöksiä</i>	171
<i>Huoltajien palaute</i>	173
<i>Lainsäädäntö ja hankintamenettelyt</i>	173
Mallintamisen ja tuotteistamisen näkökulma	175
<i>Erilaisia prosesseja</i>	175
<i>Johtajuuteen kohdistuvat muutospainet</i>	176
<i>Mallintamisen erilaiset tarpeet</i>	177
<i>Palkat ja tuntikehys</i>	177
<i>Vastuiden rajapintoja</i>	179
<i>Koulu- ja budjettivuosi</i>	180
<i>Tuotteistaminen</i>	181
<i>Tiimit osana talousjohtamista</i>	182
<i>Budjetin seuranta</i>	183
<i>Erilaiset tehtävät ja roolit</i>	184
Tulevaisuuden näkökulma	186
<i>Opettajuus taustalla</i>	186
<i>Koulun keskikoko kasvaa</i>	186
<i>Tehokkuus ja taloudellisuus entistä enemmän esillä</i>	187
<i>Johtajuus korostuu</i>	187
<i>Lukiokoulutus lähenee muuta toisen asteen koulutusta</i>	189
<i>Jatkuva muutos ja kehittäminen</i>	189
Kirjoittajat	197
Asiahakemisto	199